

Roviltnemnda Forvaltningsregion 2

Sak 6/2023 Lisensfelling av ulv i region 2 i 2023/2024

Saksutredning fra sekretariatet

Følgende dokumenter legges til grunn for saksframlegget:

- [Stortingsmeldingen «Rovilt i norsk natur» \(st. meld. nr. 15 \(2003-2004\) og Innst. S. nr. 174 \(2003-2004\)\)](#)
- [Stortingsmeldingen «Ulv i norsk natur – bestandsmål for ulv og ulvesone\) \(Meld. St. 21 \(2015-2016\) og Innst. 330 S \(2015-2016\)\)](#)
- [«Roviltforliket» - Representantforslag 163 S \(2010-2011\)](#)
- [Naturmangfoldloven \(2009\)](#)
- [Roviltforskriften \(2005\)](#)
- [Forvaltningsplan for rovilt i region 2 – Sør-Norge \(februar 2022\)](#)
- [Bestandsovervåking av ulv vinteren 2022-2023 – Rapport 1-2022](#)
- Løpende registrering av ulv fra DNA sommeren 2023 – se Rovdata: [Ulveteller](#).

Sekretariatet anbefaler i samråd med øvrige statsforvaltere i region 2 at det åpnes for lisensfelling av ulv i 2023/2024. Ut fra nasjonale føringer, regionens forvaltningsplan, kunnskap om forekomst og erfaringer med vandringsmønster og opptreden av ulv i regionen, samt potensialet for framtidige tap av sau i regionen og bestandssituasjonen for ulv i landet, anbefales en kvote på to – 2 – ulver basert på situasjonen per 1. august 2023.

Saksopplysninger

Politiske føringer og regelverk

Stortinget behandlet i juni 2016 Meld. St. 21 (2015-2016) Ulv i norsk natur. Det ble blant annet fattet følgende vedtak som angår roviltnemndenes vedtak om lisensfelling av ulv:

- *Område 2, 3 og 7 i dagens ulvesone skal tas ut, ellers skal ulvesonen videreføres som i dag.*
- *Bestandsmålet for ulv i Norge skal være 4–6 ynglinger per år, hvorav 3 skal være helnorske, også ynglinger utenfor ulvesona teller med. Ynglinger i grenserevir skal telle med en faktor på 0,5.*
- *I tillegg er prinsippet om geografisk differensiert forvaltning (soneforvaltning) videreført.*

Videre er prinsippene i rovviltforlikene av 2004 og 2011 lagt til grunn for videre forvaltning av ulv i norsk natur. Energi- og miljøkomiteen har i Innst. 257 L (2016-2017) påpekt at en tydelig soneforvaltning (geografisk differensiert forvaltning) er i samsvar med føringene i rovviltforlikene av 2004 og 2011. Det er i dag en målsetting at ulvbestanden skal forvaltes slik at den ligger så nær det nasjonalt fastsatte bestandsmålet som mulig. Samtidig skal ulv forvaltes innenfor rammene av Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven.

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 18, første ledd, bokstav b, og § 77, kan Rovviltnemnda etter rovviltforskriften §§ 7 og 10, fatte vedtak om kvote for skademotivert lisensfelling for å begrense veksten og/eller utbredelsene av en bestand av ulv når bestanden ligger over det nasjonalt fastsatte bestandsmålet for regionen. For region 2 – Vestfold, Buskerud, Telemark og Aust-Agder, er det ikke fastsatt nasjonale bestandsmål for ulv, jamfør rovviltforskriften § 4 bokstav b.

Dersom Rovviltnemnda ønsker å åpne for lisensfelling må nemnda:

1. Ta stilling til om den har myndighet til å fatte vedtak (Rovviltforskriften § 7).
2. Fatte vedtak om kvote for lisensfelling (Rovviltforskriften § 10 og lovkapittel II i naturmangfoldloven).

Rovviltforskriften § 10 gir hjemmel til å tildele kvote for lisensfelling dersom vilkårene i § 7 er oppfylt og nemnda ellers mener situasjonen tilsier det. Eventuelle kvoter fastsettes som antall enkeltindivider som kan felles i regionen i angitt periode. For ulv utenfor ulvesonen er fellingsperioden fastsatt til 1. desember til og med 31. mai. Dersom Rovviltnemnda ikke åpner for lisensfelling (fastsetter kvote) vil dette ikke være et enkeltvedtak som kan påklages.

Lisensfelling er en skademotivert felling hvor et bestemt antall individer av en viltart kan felles med hjemmel i naturmangfoldloven, jf. også rovviltforskriften §10. Lisensfelling skal være hovedvirkemiddel for regulering av rovviltbestandene for å redusere framtidig skade.

Eventuelt vedtak om kvote for lisensfelling skal avgrense fellingsområder, bestemme antall dyr som kan felles, eventuell fordeling på kjønn og alder og om bestemte typer dyr skal være unntatt, samt gi eventuelt nærmere vilkår for gjennomføring av lisensfelling (i samsvar med regional forvaltningsplan for rovvilt). Fellingsperioden er angitt i rovviltforskriften, men dersom særlige forhold tilsier det kan Rovviltnemnda fastsette en kortere fellingsperiode.

Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Kvoten kan fordeles på nærmere angitte områder eller fylker i regionen. Rovviltnemnda kan imidlertid avstå fra å åpne for lisensfelling, eventuelt gjøre vedtak på et seinere tidspunkt dersom forutsetningene endres, men slik at tidsfrister i henhold til instruksjonen overholdes.

Lisensfelling omfattes av grunneiers enerett og krever personlig lisens for å kunne delta.

Føringer i regional forvaltningsplan

Om lisensfelling i *Forvaltningsplan for rovvilt i region 2 – Sør-Norge* framgår det (side 34) at:

Lisensfelling skal vurderes årlig for alle artene med grunnlag i forekomst og skadeomfang sist beitesesong. Det skal åpnes for lisensfelling dersom det foreligger indikasjoner på eller kan forventes forekomst i regionen. Erfaringer med artenes vandringspotensiale og tidligere forekomst skal vektlegges. For ulv skal kunnskap om eventuelle individer med særlig viktig genotype

(finskrussisk opphav) vektlegges og ved slik forekomst av særskilt viktige individer i regionen skal det normalt ikke åpnes for lisensfelling uten særskilte tiltak.

Kunnskapsgrunnlaget - Bestandsstatus for ulv

Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Det nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt. Rovdata er den sentrale leverandør av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd.

Bestandsmålet for ulv er gitt i tallet på årlige ynglinger. Rovdata publiserte 1. juni 2023 endelig bestandsstatus for ulv i Skandinavia for vinteren 2022/2023. Rapporten angir en bestand beregnet til 510 individer i Skandinavia, hvorav 450 i Sverige. Den norske delen av bestanden har vært relativt stabil de siste tre åra, men med en liten nedgang denne sesongen. I Norge ble det sist vinter påvist 66-68 ulver, hvorav 43-44 dyr med helnorsk tilhold.

Det ble registrert i alt 51 ynglinger født i Skandinavia i registreringsperioden (1 oktober – 31. mars), tre færre enn året før. 42 kull ble påvist i helsvenske revir, tre i helnorske revir og seks i grenserevir (figur 1). Etter fordeling av grenserevir med halvparten til hvert av landene gir dette 45 ynglinger i Sverige og seks ynglinger i Norge.

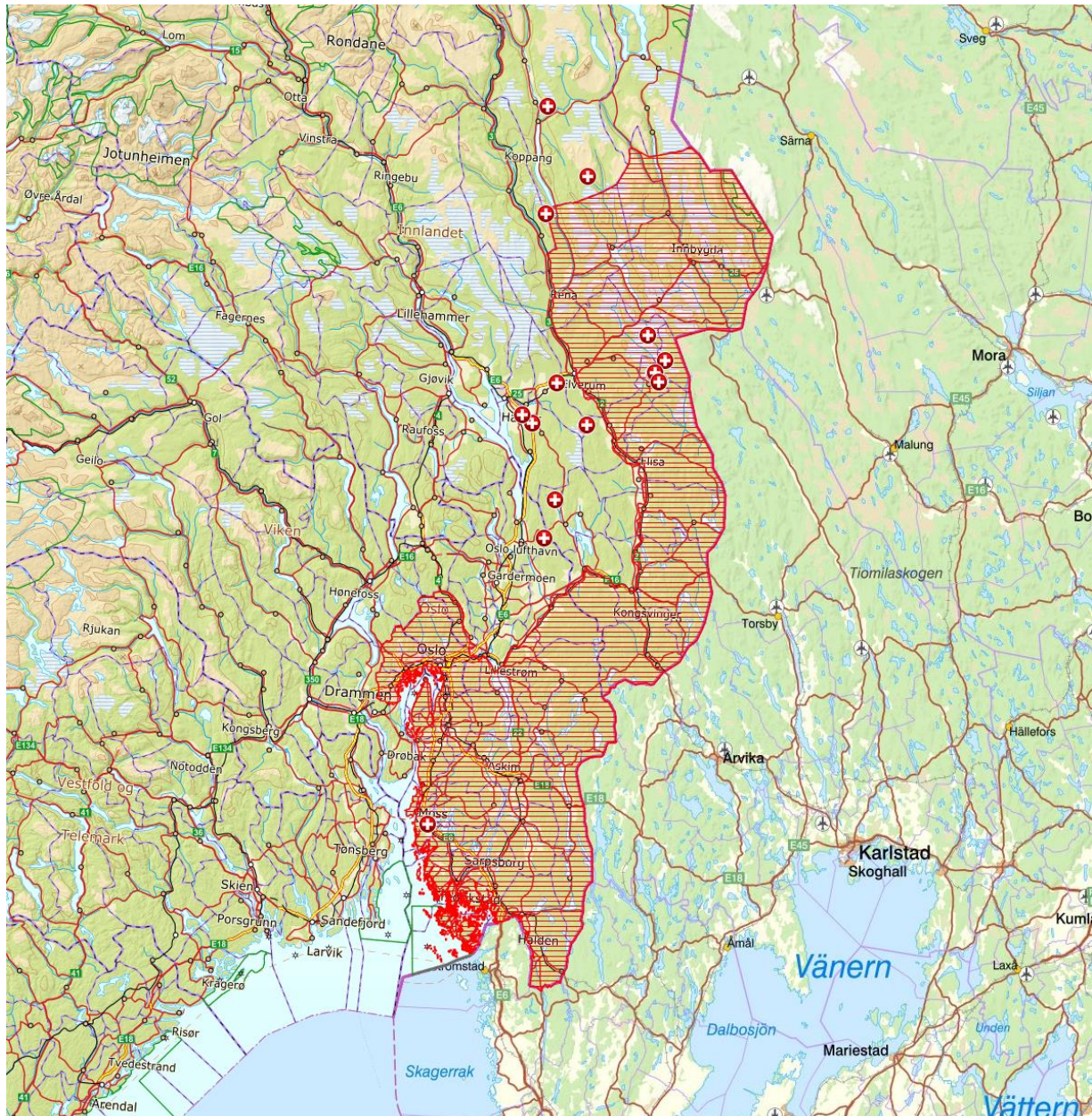
I samme periode ble det registrert 36 revirmarkerende par i Skandinavia, hvorav fire i Norge og tre på tvers av riksgrensen. Dette utgjør 5,5 revirmarkerende par i Norge.

Siden 1. oktober 2022 er det bekreftet en avgang på 20 ulver i Norge. 12 ulver er felt under lisensjakt, 7 under skadefelling og én ble drept i trafikken. Så langt i sommer er det registrert 7 individer fra DNA i Norge (Rovdata/Ulvetelleren, sist oppdatert 3. juli 2022). To av disse er påvist døde. Mellom 1. oktober og 31. mars er det også felt totalt 74 ulv i Sverige, hvorav 13 ulver som tilhørte grenserevir.

Genetiske analyser har vist at ulven i Norge og Sverige er preget av innavl. Den gjennomsnittlige innavlskoeffisienten, som reflekterer innavlsnivået i den skandinaviske ulvestammen, ble beregnet til 0,24 for vinterens familiegrupper (foreldrepårene). Dette er nesten identisk med fjorårets innavlskoeffisient (en liten økning med + 0,01).

Figur 1: Dokumenterte familiegrupper (sirkel) og revirmarkerende par (trekant) i Skandinavia vinteren 2022-2023. Grenser for forvaltningsregioner (brune linjer) i begge land er vist, og skravert område viser norsk forvaltningsområde for ulv. Figuren er hentet fra NINA rapport nr. 1 2023 – Bestandsovervåking av ulv vinteren 2022-2023.

Figur 2: Avgang av ulv i Sør-Norge siden 1. des. 2022. Skravert område viser norsk forvaltningszone for ulv. Hentet fra Rovbase 01.08.2023.

I årets beitesesong er det i region 2 så langt ikke påviste ulveskader med sikkerhet. Det er registrert en skade på sau i Rollag hvor ulv kan være skadevolder, men dette er usikkert. I Tokke i Vestfold og Telemark, er det registrert to skader hvor ulv kan være skadevolder, men dette er også usikkert. I den delen av Agder som tilhører region 1, er det ved grensen til region 2 registrert tre skader som er dokumentert ulv, en skade som er antatt sikker ulv og 4 usikre.

I perioden 2012-2022 ble det - med unntak av 2017 - årlig utbetalt erstatning for sau drept av ulv i regionen, flest i 2013 (488). I 2022 ble det dokumentert skader til ulv i Seljord. I 2021 ble 165 sau og lam erstattet som tap til ulv, noe som utgjorde 12,6 % av rovtilerstatningene. Tilsvarende utgjorde tap til ulv drøyt 31 % året før.

Sekretariatets vurdering

Roviltforskriften § 10 gir hjemmel til å fastsette kvote for lisensfelling. Region 2 har ikke nasjonalt vedtatt bestandsmål for ulv, og roviltnemnda har følgelig slik myndighet, jamfør roviltforskriften § 7.

Etter naturmangfoldloven er ulv fredet. Det kan likevel åpnes for å felle ulv med hjemmel i naturmangfoldloven sine unntaksregler, blant annet for å hindre skade på husdyr (§18 bokstav b). Det er likevel vilkår om at fellingen ikke skal true bestandens overlevelse, og at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

I Stortinget sitt roviltforlik fra 2011 er det grunnleggende prinsippet en todelt målsetting for roviltforvaltningen der en vektlegger både roviltbestandens overlevelse og å ivareta hensynet til levedyktige beitenæringer. Stortinget har ut fra dette fastsatt et nasjonalt mål om fire til seks ynglinger av ulv hvorav tre skal ha skjedd i revir som i sin helhet ligger i norsk ulvesone i to av roviltregionene (4 og 5). Det går videre fram av roviltforliket at lisensfelling skal være det primære virkemiddelet for å regulere roviltbestandene og forebygge framtidige skader.

Kvote for lisensfelling vil være et viktig skademotivert virkemiddel for å regulere utbredelsen og bidra til å hindre eventuell etablering i områder langt unna områder avsatt for yngling. Ulv har i beitesesongen vært påvist Sør i Agder, i roviltregion 1, tett inntil grensen til region 2. Tidligere erfaringer og unge ulvers vandrings-potensial tilsier at det er sannsynlig at det innen eller i løpet av lisensfellingsperioden fortsatt vil kunne forekomme ulv i regionen. Ut fra nasjonale føringer om en tydeligere arealdifferensiering, den regionale forvaltningsplanen, tidligere erfaringer med opptreden av ulv i regionen og et stort skadepotensial dersom ulv oppholder seg i regionen i beitesesongen, anbefaler sekretariatet roviltnemnda å åpne for lisensfelling i 2023/2024. Det foreslås en kvote på inntil to ulver. Irregulær avgang innen regionen etter at eventuell kvote er vedtatt, belastes kvoten, jamfør roviltforskriften § 7.

Erfaringene tilsier at ulv kan dukke opp hvor som helst i regionen. Eventuell forekomst vil derfor være uforutsigbar. Av den grunn finner vi ikke grunnlag for å foreslå arealavgrensing, men anbefaler at det åpnes for lisensfelling av ulv i hele regionen.

Sekretariatets vurdering er at et uttak på to ulver i region 2 ikke vil være til hinder for å nå det nasjonale bestandsmål kommende år da felling av streifullv i liten grad påvirker antall ynglinger som skal oppnås innenfor ulvesonen. Et slikt uttak vil heller ikke true bestandens overlevelse på sikt.

Ulvebestanden i Skandinavia har en relativt høy grad av innavl, noe som kan bidra til å true bestandens overlevelse på sikt. Det kan ikke forutsettes at ethvert genetisk verdifullt individ i populasjonen kan identifiseres til enhver tid, men det bør iverksettes nødvendige tiltak for å hindre felling dersom slike individer kommer inn i fellingsområdet, jamfør inngått avtale mellom norske og svenske myndigheter. Avtalen innehar felles retningslinjer for forvaltning av genetisk verdifulle individer i den skandinaviske ulvepopulasjonen. Vi viser også til forvaltningsplanens kapittel *Strategi og tiltak – brunbjørn, jerv og ulv* (side 34).

Sekretariatet er ikke kjent med at det per nå forekommer genetisk viktige individer innenfor region 2 eller utenfor ulvesona, men foreslår at Statsforvalteren i vedtaket gis myndighet til å gjøre det som er nødvendig for å redusere sannsynligheten felling dersom ny kunnskap om genetisk verdifulle individer skulle tilkomme,

Vurdering etter naturmangfoldloven §§ 8-12

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet skal baseres på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, jamfør lovens § 8.

Ulvebestanden er godt undersøkt med årlige bestandsregistreringer på individnivå. Det er derfor god oversikt over bestanden, jamfør NINA-rapporten *Bestandsovervåking av ulv vinteren 2022-2023*. Førre-var-prinsippet i § 9 sier at når det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvordan beslutningens virkning vil være på naturmiljøet, skal man unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Sekretariatene mener at det i denne saken foreligger tilstrekkelig kunnskap og førre-var-prinsippet tillegges derfor mindre vekt.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen som bestanden blir utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Statusrapporter og annen informasjon fra Rovdata/SKANDULV gir oversikt over både regulær og irregulær avgang. I tillegg er det gjennomført forskningsprosjekter der blant annet dødelighet og betydning av ulike faktorer er beskrevet. Alle døde individer av ulv blir løpende registrert i rovbasen. Siden kartleggingsperioden for 2022/2023 startet (1. oktober 2022), er det en kjent avgang på 20 dyr i Norge. Det kan også være en ytterligere avgang fra bestanden som av ulike årsaker ikke er registrert i rovbasen, eksempelvis ulykker, naturlig død og ulovlig avlivning. Videre må det også legges til grunn at felling kan skje ved gjeldende og evt. kommende tillatelser til skadefelling og at det åpnes for uttak gjennom lisensfelling av ulv i andre rovviltregioner i Norge og i Sverige. Ut fra kunnskap om bestandsstatus og -dynamikk i ulvebestanden, samt bestandsmålet for ulv, anser sekretariatet at den samlede belastningen ikke blir for stor ved et uttak av to ulver i region 2.

Sekretariatet anser ikke at naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver er relevant å vurdere i denne sammenheng.

I henhold til naturmangfoldloven § 12 skal det for å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og framtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater. I denne saken er det lagt stor vekt på prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, hvilket innebærer at ynglinger av ulv fortrinnsvis skal foregå innenfor forvaltningsområde for ulv (norsk ulvesone). Det foreslåtte uttaket av ulv gjelder områder som ligger godt utenfor ulvesona, og videre vil forekomsten og lokaliseringen av ulv innen regionen gjennom fellingsperioden være uforutsigbar.

Oppsummering

Ut fra nasjonale føringer, regionens forvaltningsplan, kunnskap om forekomst og erfaringer med opptreden av ulv i regionen, potensialet for framtidige tap av sau og bestandssituasjonen for ulv i landet, anbefaler sekretariatet rovviltnemnda å åpne for lisensfelling av ulv i sesongen 2023/2024. Sekretariatet **anbefaler en kvote på to ulver** basert på erfaringer og situasjonen per 5. august 2023.

Forslag til vedtak

Roviltnemnda i region 2 viser til den nasjonale målsettingen for rowilt i regionen. Det er ikke fastsatte mål om yngling av ulv i region 2. Roviltnemnda anser følgelig å ha myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling av ulv etter rowiltforskriften § 10, jamfør § 4 bokstav b og § 7.

Roviltnemnda viser til naturmangfoldloven § 7. Nemnda har fått forelagt den siste tilgjengelige kunnskapen om ulvens bestandsstatus og -utvikling, jamfør naturmangfoldloven § 8 og rowiltforskriften § 3 siste ledd. Nemnda viser til sekretariatets faglige vurderinger om at den foreslåtte lisensfellingskvoten på to ulver ikke vil påføre bestanden irreversibel skade eller en for stor samlet belastning, jamfør naturmangfoldloven § 10. Forvaltningsplanen for rowilt i regionen og føringene i rowiltforliket ligger til grunn for iverksettelse av lisensfelling, jamfør også rowiltforskriften §§ 1 og 6. Gjennom denne differensierte forvaltningen er hensynet til lokalisering i naturmangfoldloven § 12 vurdert. Roviltnemnda anser ikke at §§ 9 og 11 er relevant i denne sammenheng.

Ut fra et behov for å avverge skade på husdyr vedtas en kvote for lisensfelling i 2023/2024 på 2 - to - ulver i forvaltningsregion 2 i fellingsperioden nedfelt i rowiltforskriften § 10 bokstav e. Fellingene anses ikke å være til hinder for å nå nasjonalt bestandsmål eller true overlevelsen av bestanden på lang sikt, jamfør naturmangfoldloven § 5. Roviltnemnda åpner for felling av ulv i hele regionen.

Jeger plikter å holde seg oppdatert om status for lisensfelling via statsforvalternes kvotetelefoner og å registrere seg for varsling via statsforvalternes SMS-tjeneste.

Roviltnemndas vedtak er fattet med hjemmel i §§ 18 og 77 i lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold, jamfør §§ 4, 7 og 10 i forskrift av 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rowilt.

Ved kunnskap om forekomst i regionen av individer av ulv som er særlig viktig for den genetiske variasjonen i den sørskandinaviske bestanden (finsk-russisk opphav), vil mulige tiltak fortløpende vurderes av statsforvalterne, herunder om lisensfelling av ulv bør stanses i hele eller deler av regionen. Roviltnemnda tildeler Statsforvalteren myndighet til å gjøre det som er nødvendig for å redusere sannsynligheten for at disse felles., dersom det kommer kunnskap om genetisk verdifulle individer på vandring i, eller nær området der det er åpnet for lisensfelling.

Dette vedtaket er et enkeltvedtak og kan påklages i samsvar med forvaltningsloven kapittel VI, senest innen 3 uker etter at vedtaket er gjort kjent ved publisering i [Miljøvedtaksregisteret](#).